

7. Див., наприклад: Буткевич В. Г. Соотношение международного и внутригосударственного права. – Киев, 1981; Гавердовский А. С. Имплементация норм международного права. – К., 1981; Реализация международно-правовых норм во внутреннем праве/ Под ред. В. Н. Денисова, В. И. Евинтова. – К., 1992; Денисов В. Н. Проблеми створення публічного порядку у зовнішньополітичній діяльності України // Суверенітет України і міжнародне право / За ред. В. Н. Денисова, В. І. Євінтова – К., 1995. – С. 7-36; Денисов В. Н., Мельник А. Я. Розвиток правових засад та механізмів верховенства міжнародного права у внутрішньому праві України// Взаємодія міжнародного права з внутрішнім правом України / За ред. В. Н. Денисова. – К., 2006. – С. 12-39; Черкес М. Ю. Міжнародний договір в системі права Німеччини і Польщі // Взаємодія міжнародного права з внутрішнім правом України / За ред. В. Н. Денисова. – К., 2006. – С. 638-648.
8. Денисов В. Н. Развитие теории и практики взаимодействия международного и внутреннего права// Реализация международно-правовых норм во внутреннем праве. – Киев, 1992. – С. 7.
9. Тихомиров Ю. А. Интернационализация национального права// Московский юридический форум «Глобализация, государство, право, XXI век»: По материалам выступлений. – М., 2004. – С. 168-169.
10. Лунеев В. В. Преступность XX века. Мировые, региональные и российские тенденции. Изд. 2-е, перераб. и доп. – М., 2005. – С. 603.

Витман К. М., ОНЮА

ПРИДНІСТРОВСЬКИЙ КОНФЛІКТ: СУЧАСНИЙ ЕТАП ВРЕГУЛЮВАННЯ

Статья посвящена особенностям современного этапа урегулирования Приднестровского этнонационального конфликта.

The article is dedicated to features of present phase of settlement of the Pridnestrovskiy ethnic political conflict.

Врегулювання будь-якого міжетнічного конфлікту пов'язане з пошуком компромісу, який влаштував би всі сторони конфлікту. При чому цей компроміс має бути добровільно прийнятий сторонами і жодним чином не нав'язаний котрійсь з них, інакше відновлення конфлікту, спровоковане невдоволенням механізмом вирішення, гарантоване. Саме з цієї причини авторитетні етно-

політологи вважають, що міжетнічні, а тим більше етнополітичні конфлікти врегулювати остаточно неможливо. Примирення конфліктуючих сторін в будь-якому випадку буде тимчасовим. Етнічний чинник відіграє свою роль і приглушений конфлікт має всі шанси на відновлення, нехай і через багато років. Ситуація у Придністров'ї спрощується тим, що етнічний чинник відіграв у цьому конфлікті ледь не останню роль у мотивації дій сторони, яка відокремилася від материнської держави. Придністровці намагалися зберегти швидше свою політичну, мовну ідентичність, чинячи опір спробам Молдови інтегруватися до складу Румунії.

Придністровська та молдавська політичні еліти по-різному бачили процес майбутнього розвитку свого краю. Якщо молдавська еліта в процесі розвалу СРСР нарешті отримала шанс реалізувати об'єднання з Румунією, то Придністров'я, яке населяють українці молдаване на росіяни приблизно в однаковій пропорції, такий розвиток подій аж ніяк не влаштував. Фактично Придністров'я стало майданчиком боротьби проти об'єднання Молдови з Румунією [1]. Конфлікт між Молдавською та невизнаною Придністровською молдавською республікою залишається нерегульованим і дотепер.

В 2007 році в Придністров'ї провели референдум, результати якого продемонстрували бажання населення продовжувати курс незалежності від Молдови з подальшим можливим приєднанням до Росії. У першому питанні референдуму незалежність Придністров'я фактично прирівняна до входження до складу Росії. Мешканці ПМР мали визначитися: підтримують вони «курс на незалежність Придністровської Молдавської Республіки і вільне приєднання в подальшому Придністров'я до Російської Федерації» чи «вважають за можливе відмовитися від незалежності Придністровської Молдавської Республіки і входження в подальшому до складу Республіки Молдова». Незалежність подавалася виключно в пакеті з приєднанням до Росії. За таку політику проголосувало близько 92 % учасників референдуму.

В ПМР дозволено подвійне громадянство, тому більшість населення мають ще й російські паспорти. Пенсіонери отримують від Росії доволі відчутну доплату до пенсії. Таким чином Росія дуже суттєво допомагає Придністров'ю на шляху до незалежності, бо вона зацікавлена в існуванні такої лояльної до себе держави, як ПМР, для посилення свого впливу в регіоні. Світова спільнота не визнала результати референдуму, тому й надалі ПМР

залишається невизнаною країною. ЄС заявив, що «референдум» суперечить міжнародно-визнаному суверенітету і територіальній цілісності Республіки Молдова. Водночас Молдові на Заході натякнули, що слід спробувати переконати мешканців Придністров'я у перспективах життя в єдиній країні.

Поки Молдова була налаштована на курс на об'єднання з Румунією про повернення Придністров'я до її складу не могло бути й мови. Захопившись політикою румунізації, влада Молдови дала добро на переривання творення молдавської ідентичності, перетворившись фактично на провінцію Румунії. Зараз переконати молдаван у тому, що вони не румуни, а саме молдавани буде досить складно з огляду на те, які преференції дає їм, охочим визнати себе румунами, Румунія. А саме громадянство країни-члена Євросоюзу – свободу пересування та працевлаштування. Придністровські експерти вважають, що саме штучна румунізація, здійснювана в правобережній Молдавії, стала однієї з причин кривавого придністровського конфлікту і досі унеможливує возз'єднання. Вони пропонують піти назад до витоків конфлікту також лінгвістичним шляхом. Шлях до подолання трагедії поділу молдавського народу може лежати через реабілітацію кириличної графіки молдавської мови, яку ініціював в Молдові Президент.

Молдова має зацікавити невизнану республіку, щоб та побачила перспективу у возз'єднанні. Адже на нинішньому етапі ідея набуття автономного статусу не є привабливою для Придністров'я. Як зазначив спікер придністровського парламенту, наочним прикладом реалізації ідеї автономізації може бути Гагаузія, яка «не є на сьогодні демонстрацією привабливості цієї моделі для когось ще» [2]. Відомо, що автономний статус Гагаузі був вимитий кількома законами на користь посилення центральної влади. В ПМР наполягають, що реінтеграція – це об'єднання того, що раніше було одним цілим. Оскільки Придністров'я ніколи не було частиною Молдови, тому до нього не може бути застосована ця схема.

Позиція Москви також залишається односторонньою та незмінною – вона підтримує Тирасполь. Поступово в Кишиневі почали усвідомлювати, що залежність дій Тирасполя від Російської Федерації набагато вища, ніж це здавалося в раніше, тому переговори про статус Придністров'я необхідно вести в першу чергу з нею, оскільки її позиція щодо врегулювання конфлікту

буде вирішальною. Головною метою переговорного процесу з боку Молдови є вироблення надійного і справедливо-го статусу Придністровського регіону в складі Республіки Молдова, з дотриманням територіальної цілісності і суверенітету Молдови. В Кишиневі усвідомили, що домовлятися про це потрібно, ні з Тирасполем, ні з ЄС, а саме з Росією, яка має найбільший геополітичний вплив на невизнану республіку. Влада Придністров'я не заперечує цього факту, заявляючи, що навіть формулювання питань останніх переговорів були погоджені з російським МЗС. Керівництво Молдови вже неодноразово заявляло, що вести переговори на тему статусу Придністров'я з лідерами невизнаної республіки, – нелогічно і недоцільно. Але виключення з переговорного процесу однієї з сторін конфлікту – хибний шлях, який вже свого часу пройшов інший заморожений конфлікт на пострадянському просторі навколо Нагірного Карабаху.

Так Вірменія під час переговорів свого часу педалювала взаємозалежність Вірменії та Нагірного Карабаху. Використовувався аргумент, що Нагірний Карабах є споконвіку вірменською територією і його приєднання до Вірменії – всього-на-всього питання відновлення історичної справедливості. Тому переговори про його статус слід вести з нею. Наслідком політики виключення карабаської сторони з переговорів та підпорядкування її вірменській стороні було те, що Карабах повністю випав з переговорного процесу, а позиція Вірменії стала жорсткішою. З 1998 року почав працювати новий формат переговорів, без представників Степанакерту.

Міжнародне співтовариство в особі головних переговорників погодилося. Воно пішло найпростішим шляхом: чим менше сторін конфлікту, тим легше буде домовитися. Однак сьогоднішній розвиток ситуації, коли переговорний процес зайшов у глухий, показує, наскільки помилково було виключати Нагірний Карабах із переговорного процесу. Вершити долю спірної території без врахування інтересів її представників – означає закладати підвалини нового міжетнічного конфлікту. Аналогічну помилку ледь не зробили переговорники придністровського конфлікту, виключаючи з діалогу Тирасполь.

Але Росія не погодилася на цю схему. Вона за вузький діалог, але з Придністров'ям. Зараз РФ намагається вирішити конфлікт у власному звуженому форматі «2+1» (Росія, Молдова, Придністров'я), ігноруючи розроблену міжнародну формулу «5+2» (Молдова,

Придністров'я – сторони конфлікту, Росія, Україна – країни-гаранти, ОБСЄ – посередник, ЄС та США – спостерігачі). Востаннє переговори щодо врегулювання придністровського конфлікту у цьому форматі відбулися в лютому 2006 року. Останні півтора року сторони ведуть переговори переважно у форматі «2+1». Росія намагається продемонструвати Заходу, що його побоювання мілітаристського тиску на пострадянський простір і особливо його конфліктні точки, з боку РФ безпідставні. На прикладі придністровського Росія намагається продемонструвати, що може сприяти вирішенню заморожених конфліктів і мирним шляхом [3].

Прогрес помітний. Слід зазначити, що близько 7 років лідери обох берегів Дністра взагалі не зустрічалися за столом переговорів і лише втручання Росії дозволило налагодити контакт між конфліктуючими сторонами. Остання тристороння зустріч президентів відбулася 18 березня 2009 року у Москві. Росії вдалося добитися підписання спільної заяви РФ, Молдови та Придністров'я. Сторони висловили «задоволення тим, що протягом багатьох років вдається підтримувати мир на Дністрі, керуючись прагненням до врегулювання придністровського конфлікту виключно мирними політичними засобами» і домовилися про наступне:

- продовження прямих контакти з метою активізації переговорного процесу з політичного врегулювання придністровського конфлікту;

- активізацію роботи експертних груп з напрацювання заходів довіри і розвитку взаємодії на Дністрі в соціально-економічній і гуманітарній областях;

- підтвердження важливе значення постійної наради з політичних питань у межах переговорного процесу з придністровського врегулювання – формат «5+2» і будуть створення умови для якнайшвидшого поновлення роботи в цьому форматі, за можливістю в першій половині 2009 року. Сторони закликають всіх учасників формату «5+2» сприяти створенню таких умов;

- сторони відзначають стабілізуючу роль нинішньої миротворчої операції в регіоні і виходять з доцільності її трансформації в багатогарантійну операцію під егідою ОБСЄ за підсумками придністровського врегулювання;

- сторони висловлюють вдячність Російської Федерації за посередницькі зусилля, спрямовані на сприяння пошуку стійкого і всеохопного варіанту придністровського врегулювання.

Значення цього документу не можна недооцінювати, адже це перша тристороння угода за багато років відсутності діалогу між конфліктуючими сторонами. Однак перш, ніж переводити переговори у форматі «5+2», Росія вирішила заручитися згодою конфліктуючих сторін на основні положень власного плану. Експерти говорять про реанімацію плану придністровського врегулювання під назвою «план Козака». Ключові пункти залишаються незмінними: територіальна цілісність Молдови на основі федералізації країни, збереження нейтрального статусу та російської військової присутності. Здавалося б, останнє положення ставить під сумнів пункт угоди, який передбачає трансформацію фактично російської в багатогарантійну операцію під егідою ОБСЄ. Раніше Москва категорично відмовлялася навіть обговорювати зміну формату російської миротворчої присутності.

Сенсаційний пункт продавала Молдова, заявивши, що без нього просто не підписуватиме тристороннього документу. Тоді РФ зробила все, щоб задовольнити молдовського президента з одного боку, а з іншого – вихолостити зміст документу. По-перше, ніхто не вимагає, щоб під час трансформації миротворчої операції з регіону має піти саме російський миротворчий контингент. По-друге, у ньому йдеться про трансформацію російської миротворчої операції лише «за підсумками придністровського врегулювання». Придністровський президент впевнений, що цього не станеться ніколи. «Наші позиції з Молдовою не зблизилися, вони й не могли зблизитися, бо Молдова сповідує унітарну побудову держави», – заявив після зустрічі І. Смирнов. Отже, насправді, розв'язання придністровського конфлікту не наблизилося. Молдова нізащо не погоджується на федерацію. А Верховна рада невизнаної республіки відмовилася від створення конфедерації з Молдовою. У відповідь на проголошення незалежності Косово, МЗС Придністров'я зажадало якнайскорішого міжнародного визнання республіки [4].

Придністровська сторона дуже схвально оцінює досягнуті у Москві домовленості. Міністр закордонних справ невизнаної республіки переконаний, що зустріч президентів дозволила закріпити на документальному рівні принцип рівноправності Тирасполя і Кишинєва в переговорному процесі, а також продемонструвала активну роль Москви як відповідального й ініціативного посередника і гаранта врегулювання. В. Ястребчак запевнив, що з російського боку не було ніякого тиску на Молдову

або Придністров'я. Всупереч побоюванням Заходу «Москва виступила на зустрічі як чесний брокер, щиро зацікавлений в активізації діалогу на Дністрі» [5]. Глава МЗС ПМР звернув увагу на те, що за посередництва Росії вперше за останні вісім років президенти Молдови і Придністров'я поставили підпис під загальним документом.

Росія намагається пролобіювати входження Придністров'я у федерацію з Молдовою на рівноправних засадах. Це дасть можливість їй впливати на внутрішню та зовнішню політику Молдови, адже Придністров'я за будь-яких обставин залишається надійним союзником Росії. Якщо Молдова провадитиме курс на об'єднання з Румунією, Росія зможе заблокувати цей сценарій за допомогою присутності в органах влади представників Придністров'я. Зараз невизнана республіка як ніколи залежна від Росії. Її президент, перебуваючи нещодавно в Москві, уже попросив у фінансової допомоги, яку в Російській Федерації пообіцяли надати. Придністров'я з огляду на свій невизначений статус не може звернутися по допомогу до жодної міжнародної фінансової організації. А Російська Федерація не цікавиться особливостями статусу. У її політиці щодо пострадянського простору політична доцільність важить більше, ніж економічні міркування. Російська федерація більш гнучка в геополітиці, ніж ЄС або США.

Позиція України щодо придністровського конфлікту також не змінилася. Після відмови Молдови від плану Козака, Україна запропонувала свій план врегулювання конфлікту, так званий план Ющенка. Він не передбачав федеративний устій Молдови, і міг завершитися хіба що формуванням розширеної автономії Придністров'я. Також план Ющенка передбачав внутрішню демократизацію в Придністров'ї, проведення демократичних виборів, запровадження міжнародного моніторингу. Більшість учасників перемовин у форматі «5+2» схвалили основні положення цього плану, однак реалізувати його не вдалося, оскільки в ПМР відбувся референдум, на якому абсолютна більшість висловилися за незалежність ПМР та подальше вільне приєднання Придністров'я до Російської Федерації. Придністров'я може стати «придністровським російським регіоном», – стверджує президент невизнаної республіки. Однак Україна поки що неготова відмовитися від плану Ющенка. Секретар РНБО на зустрічі з послом Республіки Молдова в Україні заявила, що ініційований у 2005 році

президентом України план врегулювання придністровської проблеми залишається «найбільш ймовірним механізмом мирного врегулювання цього замороженого конфлікту, що дістався в спадщину з часу розпаду СРСР» [6].

Україна продовжує наполягати на демократизації ситуації в зоні конфлікту. Вона категорично проти ухвалення будь-яких рішень щодо врегулювання поза форматом «5+2», оскільки не зацікавлена в посиленні впливу Росії на невизнану республіку, з якою межує. Також Україну не влаштовує об'єднання ПМР та Молдови на основі федералізації країни. Україна побоюється, що Придністров'я може стати прецедентом для Криму. Позиція Росії ж полягає у збереженні впливу на Придністров'я. І поки більшість населення разом з керівництвом невизнаної республіки залишатиметься лояльним до Росії, жодні спроби демократизувати чи європеїзувати Придністров'я проти волі його населення не спрацюють. Адже відокремлення невизнаної республіки стало реакцією на румунізацію Молдови і досі цей курс підтримується більшістю придністровців. А насильне врегулювання конфлікту без врахування інтересів його безпосереднього учасника безперспективне та неприпустиме.

Тим часом Росія шляхом економічної допомоги має всі шанси втримати регіон під контролем. Президент Придністров'я заявив, що Росія під час кризи фактично взяла на себе всі соціальні виплати та пообіцяла підтримати придністровську промисловість, тоді як ЄС і США запровадили додаткове мито при експорті продукції головного наповнювача бюджету – Молдавського металургійного заводу. Отже, як засвідчив досвід врегулювання придністровського конфлікту, тиском та санкціями на конфліктуючі сторони його не вирішити і інтереси Росії, з огляду на її вплив на ПМР, враховувати доведеться у будь-якому випадку. Тим більше, що зрив останньої двосторонньої зустрічі президентів ПМР та Молдови свідчить, що самотужки сторони домовитися не можуть. А посередників на зразок США та ЄС, Придністров'я не визнає, про що свідчить заборона на в'їзд до невизнаної республіки представникам США та ЄС, оголошена І. Смірновим.

В ЄС обмежувальні санкції стосовно дипломатів ЄС та США назвали «незрозумілим рішенням придністровського керівництва», адже воно не сприяє позитивній атмосфері переговорів. Один з фігурантів придністровського «чорного списку» посол Чехії в Молдові впевнений, що Тираспіль просто намагається довести

світовій спільноті свою значимість. При цьому європейські дипломати мовчать про те, що ЄС раніше продовжив термін дії обмежувальних заходів щодо придністровських політиків до 27 лютого 2010 року. У «чорному списку» посадових осіб, яким заборонений в'їзд у країни-члени Євросоюзу, фігурує 19 прізвищ, серед них президент ПМР І. Смірнов і інші представники керівництва республіки. Уперше санкції, що обмежують свободу пересування для представників керівництва Придністров'я, були введені наприкінці лютого 2003 року. ЄС вважає, що офіційні особи, фігуранти чорного списку, несуть безпосередню відповідальність за відсутність прогресу в придністровському врегулюванні.

Молдова визнає свою неспроможність впливати на Придністров'я та безсилля опиратися такому потужному геополітичному гравцеві як Росія. Молдавські політичні сили шукають нестандартні шляхи врегулювання придністровського конфлікту. 20 березня 2009 року Соціал-демократична партія Молдови виступила з пропозицією передати Придністров'я в оренду Росії терміном на 30 років. Молдовські соціал-демократи вважають, що Молдові та Росії за посередництвом України, ЄС і ОБСЄ варто підписати відповідний договір про передачу Придністров'я у концесію. За це СДПМ просить списання всіх боргів перед Росією, встановлення пільгової ціни на газ, а також наданню з боку РФ фінансової допомоги в розмірі 100 млрд. рублів. Запропонований соціал-демократами документ також передбачає гарантії безвізового режиму між Молдовою і Росією на весь термін дії концесії, зняття обмежень на трудову діяльність молдавських громадян у Росії, соціальний захист і медичну допомогу громадянам Молдови в Росії.

Пропозиція Соціал-демократичної партії Молдавії про передачу невизнаної республіки в оренду Росії на 30 років ґрунтується на зневазі до жителів Придністров'я, – відповіли інші рейтингові політичні сили Молдови [7]. Заступник голови Демократичної партії назвав ініціативу «антиконституційною» і «антидержавною», і принагідно спробував усунути політичних конкурентів перед виборами, закликавши Центральну виборчу комісію Молдавії виключити СДПМ зі списку кандидатів на виборах у молдавський парламент 5 квітня.

В невизнаній республіці оцінили ідею передачі регіону в оренду Росії як передвиборчий проект партії. На думку міністра закордонних справ Придністровської Молдавської Республіки такий передвиборний хід показує, що в Кишиневі «не схильні враховувати

інтереси Придністров'я і не вважають ПМР рівноправною стороною діалогу». Придністров'я «не можна здати в оренду, як якийсь предмет меблів – шафа або стілець», – обурювався В. Ястребчак в ефірі придністровського телеканалу [8]. Народ республіки сам визначає свою долю, і з цим потрібно рахуватися.

Лідер молдавських соціал-демократів вважає, що у Молдови три шляхи врегулювання придністровського конфлікту. Перший полягає у відмові від території Придністров'я і возз'єднання Молдови по обидва боки Дністра. Другий передбачає силовий варіант відновлення конституційного порядку на території Придністров'я, але суперечить принципам молдавської Конституції та демократії. Третій шлях – мирно і цивілізовано в рамках міжнародного права, базуючи на волевиявленні громадян РМ, що проживають на території Придністров'я, змінивши ряд законодавчих актів, вирішити конфлікт раз і назавжди, шляхом передачі невизнаної республіки в концесію.

Лідер СДПМ вважає, що жодна з партій, що беруть участь у виборах і розкритикувала ініціативі соціал-демократів, не запропонувала ефективних шляхів вирішення придністровської проблеми, відвернувшись від жителів Придністров'я. І це при тому, що громадяни Молдови ніколи не зможуть інтегруватися в Європу, якщо на лівому березі будуть функціонувати невизнані світовим співтовариством органи влади, а тим більше перебуватимуть російські війська. Росія поки що ніяк не відреагувала на пропозицію молдавських соціал-демократів.

Поміркованіші молдавські політики визнають, що насправді ініціатива соціал-демократів про здачу Придністров'я в оренду свідчить про те, що ні в кого з молдавських політиків зараз немає відповідей на питання, яке перед ними ставить виклик придністровського врегулювання. У жодної з партій немає реального плану врегулювання придністровського конфлікту. Пропозиція СДПМ є не більше, ніж відтермінуванням вирішення придністровського питання. Про неможливість швидкого розв'язання конфлікту давно говорять усі розсудливі експерти. Але пропозиція молдавських соціал-демократів ставить більше запитань, ніж дає відповідей. Проект, наполягаючи на безумовному поверненні Придністров'я до складу Молдови через 30 років, не передбачає комплекс заходів, що будуть за цей термін започатковані в самій Молдові для того, щоб уможливити співіснування Бессарабії і Придністров'я у межах однієї

держави. В ньому не йдеться про те, який буде устрій майбутньої держави, не згадується про гарантії представництва в органах влади. І, найголовніший недолік полягає у відсутності в проекті механізму врахування волі населення РМ та ПМР. Без проведення підсумкового всенародного референдуму на обох берегах Дністра вирішення придністровського конфлікту неможливе.

Насправді, передача територій у концесію іншій державі у світі не практикується. Концесія передбачає передачу концедентом (державою) концесіонеру право на експлуатацію природних ресурсів, об'єктів інфраструктури, підприємств, тощо. Замість цього концедент отримує винагороду у вигляді разових або періодичних платежів. Як правилом концесіонером є державна або закордонна компанія, а не інша держава. Насамкінець, абсолютно незрозуміло, навіщо Росії орендувати на 30 років Придністров'я. По суті, вона не одержує ніяких нових бонусів порівняно з тими, які має на даний момент. Але при цьому одержує величезну кількість додаткових витрат. Адже на території невизнаної республіки немає особливо чого експлуатувати. Безумовно, Росія у всіх своїх зовнішньополітичних діях в першу чергу керується політичною доцільністю, однак прагматизму її зовнішня політика теж не позбавлена. Вона має такий вагомий вплив на Придністров'я, що оренда невизнаної республіки навряд чи його посилить. Найвірогіднішою є наступна точка зору: проект концесії Придністров'я був запропонований саме для того, щоб уникнути відповідей тут і зараз на найбільш гострі питання, що ставить сьогодні перед Молдовою виклик придністровського врегулювання. Молдовські політики впевнені, що Молдова втратила Придністров'я практично назавжди через свою «бездарну внутрішню політику», яку вона продовжує і досі в контексті врегулювання конфлікту.

Молдова не хоче змиритися з тим, що за кільканадцять років Придністров'я перетворилося на окрему, нехай і невизнану державу. Вона продовжує розглядати лівий бік Дністра як «зайнятий сепаратистами придністровський регіон». Президент Молдови в інтерв'ю румунському каналу заявив, що «не розділяє громадян держави на тих, хто живе в сепаратистській зоні, і тих, хто живе по цей бік Дністра» [9]. З його слів Молдова надає такі ж пільги й переваги придністровцям, як і молдаванам. Але «не завжди вдається реалізувати намічене, тому що сепаратистські влади бояться нашої допомоги, бояться нашого впливу», – стверджує Воронін.

У відповідь на подібне ставлення Придністров'я все далі віддаляється від Молдови. Його керівництво обурюється тим, що Захід намагається застосувати загальну формулу вирішення подібних конфліктів і до невизнаної республіки на Дністрі. І найбільше тим, що Придністров'я вважають заручником геополітичної гри Заходу та Росії. Спікер Придністровського парламенту натомість радить вважати Придністров'я заручником розвалу Радянського Союзу, в якому внутрішні адміністративні кордони формувалися довільно, без урахування думки населення. ПМР вважає першим кроком до успішного вирішення конфлікту повернення її у переговорний процес на рівних правах та врахування думки її громадян.

Література:

1. Гросул В. Я., Гузенкова Т. С. Приднестровье // Молдавия. Современные тенденции развития. – Российская политическая энциклопедия, 2004. – С. 373-382.
2. Приднестровский спикер: Пример Гагаузии не является привлекательным ни для Приднестровья, ни для кого-то еще // Интернет-видання Regnum. – <http://www.regnum.ru/news/1140221.html>.
3. Дмитрий Медведев сработал на тройку // Коммерсант. – <http://www.kommersant.ua/doc.html?DocID=1140469&IssueId=7000071>.
4. Реанімація за рахунок Придністров'я // Дзеркало тижня. – № 8 (736). – 7-13 березня 2009 р. – <http://www.dt.ua/1000/1600/65583/>
5. Глава МИД Приднестровья: В приднестровском урегулировании Москва выступает как честный брокер // Интернет-видання Regnum. – <http://www.regnum.ru/news/1142756.html>
6. Киев считает «план Ющенко» наиболее вероятным механизмом приднестровского урегулирования // Интернет-видання Regnum. – <http://www.regnum.ru/news/1142761.html>
7. Авторов «антигосударственного» предложения о сдаче Приднестровья в аренду России надо снять с выборов // Интернет-видання Regnum. – <http://www.regnum.ru/news/1141550.html>
8. Глава МИД ПМР: Приднестровье – не шкаф, чтоб его сдавать в аренду // Интернет-видання Regnum. – <http://www.regnum.ru/news/1142179.html>
9. Президент Молдавии: Мы предоставляем особую помощь населению сепаратистского Придністров'я // Интернет-видання Regnum. – <http://www.regnum.ru/news/1142766.html>